

De reis naar 'samensturing'

Casusuitwerking:
De Hermesstraat

Over deze publicatie

Estinea vroeg Vilans om de ervaring die De Tandem als ouderinitiatief heeft opgedaan te beschrijven. Dit reisverslag beschrijft de reis van De Tandem naar het starten van een nieuwe locatie op initiatief van de ouders: locatie De Hermesstraat.

Bovendien zijn deze ervaringen voor andere locaties van Estinea nuttig om van te leren nu zij aan het werk gaan met samensturing.

De Tandem is de naam van de stichting van de ouders. Binnen Estinea wordt de locatie vaak 'De Hermesstraat' genoemd.

We beantwoorden in deze publicatie de volgende vragen:

1. Wat is ouderinitiatief De Tandem?
2. Hoe is dit reisverslag gemaakt? (vragen en aanpak onderzoek Vilans)
4. Hoe verliep de figuurlijke reis van De Tandem/ locatie De Hermesstraat?
(De resultaten van het onderzoek)
5. Welke inzichten zijn interessant voor de andere locaties van Estinea?

Ouderinitiatief De Tandem

Een van de grondbeginselen van het VN-verdrag voor de rechten van mensen met beperkingen is zelf te kunnen kiezen waar en met wie je woont. De wens om zelf te kiezen is ook vaak een reden voor ouders van een kind met een beperking om zelf een passende woonplek voor hun zoon of dochter te realiseren als die de leeftijd heeft bereikt om het ouderlijk huis te verlaten. Groepen ouders hebben in de afgelopen jaren diverse kleinschalige woonvormen opgezet, 'gewoon' in een woonwijk. Dat sluit goed aan bij het idee van een participatiesamenleving waarin burgers zelf initiatieven kunnen nemen om hun leven vorm te geven (Kim Putters, SCP).

Ouderinitiatief De Tandem

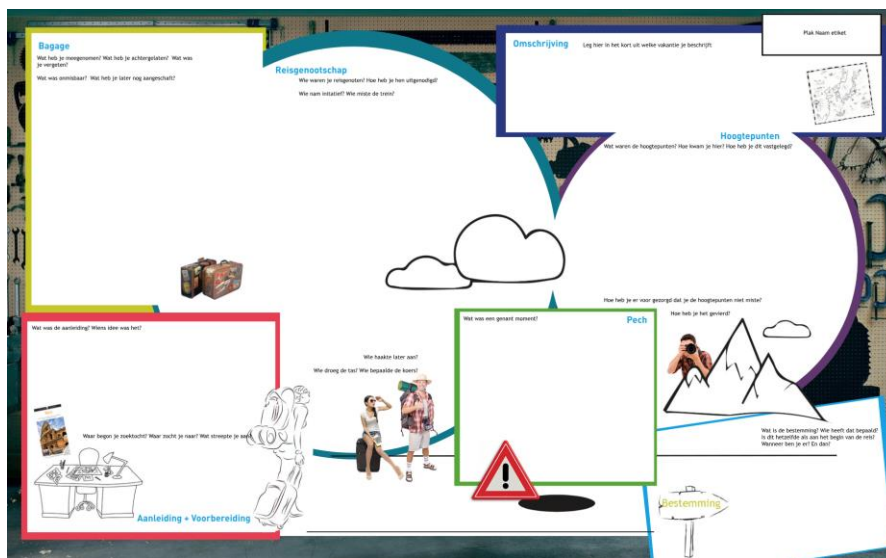
De Tandem is een ouderinitiatief voor jongeren met een verstandelijke beperking in Hengelo. Hun ouders verenigden zich in stichting De Tandem. Ouder en bestuurslid Robert Wolters: 'We willen samen iets doen voor onze kinderen, omdat we zien dat zij iets aan elkaar hebben. We willen zelf beslissen over de zorg en zelf de plek kiezen waar de jongeren gaan wonen. Een plek die rustig is en op loopafstand van het centrum, zodat zij gewoon een keer naar de bioscoop kunnen of een ijsje kunnen halen.'

Estinea heeft brede ervaring met ouderinitiatieven. Rudi Gülink, regiomanager Estinea: 'Het is fantastisch om samen met enthousiaste ouders die een beeld hebben van hoe de zorg voor hun kind eruit moet zien, een woonproject van de grond te krijgen. Dat is altijd maatwerk. We hebben in Hengelo allerlei partijen om ons heen verzameld die mee wilden denken en helpen ontwikkelen. Bij al die gesprekken is Robert vanuit De Tandem mee geweest. Ouders doorlopen het hele proces, zijn er mede-eigenaar van. Daarin verschilt een ouderinitiatief van reguliere ontwikkeltrajecten.'

Uit: Estinea magazine, editie oktober 2016.

Over het onderzoek

Aan de hand van een reisverslag (zie afbeelding) hebben 9 begeleiders van De Hermesstraat en 15 ouders onderling in gesprek met elkaar verschillende vragen beantwoord waarmee zij terugblikten op de reis naar het opzetten van en starten van de locatie. Deze 2 sessies werden begeleid door Vilans.

De gestelde vragen:

Omschrijving: Leg hier in het kort uit welke reis je beschrijft

Aanleiding: Wat was de aanleiding?

Hoogtepunten: Wat waren de hoogtepunten?

Pech: Wat was een gênant moment?

Bagage: Wat heb je meegenomen?

Reisgenootschap: Wie bepaalde de koers?

Bestemming: Wat is de bestemming?

Daarnaast is in een diepte-interview met de kwartiermaker van Estinea (Marieke Bosch) haar perspectief op de reis van De Tandem/De Hermesstraat opgehaald.

Ook is Vilans op een informele manier in gesprek gegaan met 8 bewoners van De Hermesstraat. We sloten aan bij twee koffiemomenten. Een aantal bewoners heeft ons op eigen initiatief rondgeleid en hun woonruimte laten zien. Met de anderen hebben we in de groepsruimte gesprekken gevoerd over het wonen op De Hermesstraat.

De reis van De Tandem

Het reisverslag over de reis naar
samensturing op Locatie De Hermesstraat

De aanleiding van de reis

Het initiatief lag bij de ouders. De betrokken ouders zijn op verschillende momenten aangesloten bij stichting De Tandem:

- Initiatiefnemers (eerste groep): op zoek naar een veilig thuis voor ons kind.
- Tweede groep: in contact na krantenartikel (volgende sheet). Op zoek naar een kleinschalige, persoonlijke plek op een geschikte locatie (dichtbij ouders en centrum Hengelo)
- Derde groep: zij kozen voor De Tandem omdat er snel gehandeld werd, het vertrouwen van mijn kind goed gewonnen werd en het goed klikte met andere ouders.

Motivaties van ouders om aan te sluiten bij het ouderinitiatief:

- Zelf kunnen sturen/inspraak hebben
- Persoonlijk contact
- Gevoel gezien/gehoord te worden
- Gevoel van gezamenlijkheid
- Een fijne kleinschalige locatie, dichtbij alle voorzieningen

Omschrijving van de reis (1)

Van groep ouders naar Stichting De Tandem

Het begon voor de ouders pas echt toen een stichting werd gevormd. Ouder De Tandem: 'Bij het vormen van een stichting werden we formeel ook echt wat. We begonnen zaken vast te leggen in stukken en zo moesten we samen een koers houden. Dit was een belangrijke voorwaarde in het gesprek met de gemeente en zorgorganisaties. Maar ook voor het gevoel met elkaar.'

Elke maand is er een bestuursvergadering en een donateursvergadering met alle ouders. Daar sloten Rudi Gülink, regiomanager en Marieke Bosch, kwartiermaker De Tandem vanaf het begin vanuit Estinea bij aan. Zij maakten (naast de groep ouders die samen de stichting vormden) dan ook vrijwel vanaf het begin onderdeel uit van het reisgezelschap.

Er zijn dan vier werkgroepen: financiën, inrichting, zorginhoud en bouw waarin naast de ouders ook Estinea vertegenwoordigd is. Opdracht voor de werkgroepen is: de koers uitzetten. Hoe zouden jullie het willen? Het thuis doen? Estinea sluit aan om in eerste instantie vooral te luisteren.

Omschrijving van de reis (2)

De zoektocht naar de perfecte locatie

Estinea heeft voor de ouders een zeer belangrijke rol gehad in de zoektocht naar een geschikte locatie. Ze hadden eerst een andere aanbieder, maar daar liep het mee vast. Toen zijn ze in gesprek gekomen met Rudi Gülink, regiomanager Estinea namens Estinea. Quote ouder: 'Hij was positief ingesteld en wilde samen met ons zoeken naar een locatie die Estinea dan zou huren. Rudi zag veel mogelijkheden, kwam zelf met ideeën, legde ons niets op, maar besprak deze ook met ons. We kozen echt samen wat de moeite waard was om verder uit te werken. Bij de andere aanbieder moesten we het hele plan al rond hebben en dan kwamen zij pas'.

Omschrijving van de reis (3)

Een waardevolle aanloopfase

Doordat de oplevering van de locatie een aantal keer is uitgesteld was er meer tijd dan gebruikelijk binnen Estinea in de aanloop naar het ouderinitiatief. Gedurende deze aanloopfase werd het reisgezelschap verder uitgebreid met de (toekomstige) bewoners en begeleiders van de locatie.

Achteraf bestempelen alle betrokkenen deze 'extra tijd' als een belangrijke succesfactor voor het slagen van het project

Wat werd er in die aanloopfase concreet ondernomen?

- Cliënten konden al kennismaken met elkaar en de medewerkers van Estinea in een informele setting. Bij een dagbestedingslocatie kwamen ze elke 6 weken bij elkaar om koffie te drinken en spelletjes te doen. Alle betrokken medewerkers sloten wel een keer aan. Iedereen sprak elkaar ook bij het halen en brengen op een informele manier.
- Alle medewerkers (van huishoudelijk medewerker tot aan persoonlijk begeleiders) zijn daarnaast al een aantal maanden voor de opening in dienst gekomen. En hebben 5 dagen bij elkaar gezeten. Ze hebben toen ook alle ouders individueel uitgenodigd om wat te vertellen over hun kind. Ouders vonden dat heel fijn om aan het hele team te kunnen vertellen.
- De persoonlijk begeleiders zijn ook op huisbezoek geweest, keken mee bij ochtendrituelen, gingen langs bij dagbesteding. En hebben alvast op maat een ondersteuningsplan gemaakt op basis van al deze informatie. Op 1 januari 2019 waren alle ondersteuningsplannen klaar.
- Quote Marieke Bosch (kwartiermaker Estinea): 'Deze investeringen hebben we dubbel en dwars terugverdiend: er was vanaf het begin vertrouwen tussen ouder, cliënt en de persoonlijk begeleider. Cliënt was al bekend met iedereen. We hadden een lijntje met elkaar waar we verder op konden bouwen'.

Omschrijving van de reis (4)

De feestelijke opening

Na het uitstel van de oplevering en alle investeringen van alle betrokkenen was de ontlading des te groter tijdens de feestelijke opening van de locatie De Hermesstraat in december 2018. De bewoners mochten allemaal zelf het lintje doorknippen van hun appartement.

Omschrijving van de reis (5)

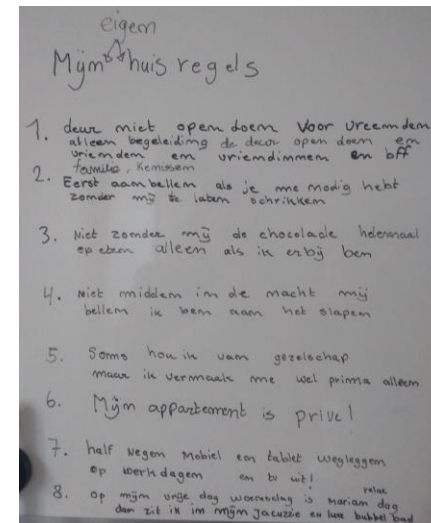
De Hermesstraat als nieuw thuis

Op dit moment wonen de bewoners alweer een aantal maanden op de locatie.

Bewoners vertellen en laten ons zien: 'Het is fijn en lekker rustig op De Hermesstraat. Er is veel privacy en we mochten zelf ons appartement inrichten'.

Wat vertellen ze ons over hun woonplek? Wat laten ze ons zien?

- **Zelf keuzes kunnen maken is belangrijk!**
  - Zelf kiezen hoe je huis eruit ziet
  - Zelf kiezen voor je dagbesteding
  - Eigen huisregels (zie foto)
- **Behoeftte aan privacy en rust**
De mogelijkheid om je terug te trekken
  - Een eigen deurbel en huissleutel
- **Een veilige, prettige, huiselijke sfeer**
  - Fijn om de begeleiding op te kunnen zoeken als je daar behoefte aan hebt.

Over samensturing

De bewoners ervaren veel individuele inspraak.

Wat betreft het optrekken met de groep als geheel gaven ze aan dat ze dat nog niet heel veel doen. Dat is begrijpelijk aangezien ze nog in de kennismakingsfase zitten.

Ze moeten soms nog wennen aan de nieuwe omgeving en alle nieuwe gezichten. Daar is tijd voor nodig.

Gezellige kennismakingsmomenten die ook al voor de opening waren georganiseerd hebben hier wel al goed bij geholpen.

Twee bewoners vertellen dat er eigenlijk wel al een bewonersoverleg gepland stond. Maar dat dat toch niet doorging op het laatste moment. Wat zou daar dan besproken worden? Bijvoorbeeld of je wel of niet in je pyjama naar de inloop (de gezamenlijke huiskamer) mag.

Omschrijving van de reis (6)

De reis van De Tandem in beeld

Op zoek naar een geschikte woonlocatie

Hoogtepunt: de opening van De Hermesstraat!

Een nieuw thuis!
Even wennen maar vooral ook fijn

Nu en in de toekomst:
Hoe nu verder?
Samen gaan loslaten
Cliënt versterken

• In en bij het oude gebouw van de basisschool Paus Joannes XXIII komen negentien appartementen voor jongeren met een verstandelijke beperking. Een ideale plek voor onze kinderen, vindt De Tandem. foto: Carlo ter Ellen

Appartementen voor begeleid wonen in oude Joannesschool

HENGLO. Het oude gebouw van basisschool Paus Joannes XXIII aan de Achillesstraat wordt omgebouwd tot appartementencomplex voor jongeren met een verstandelijke beperking. De raad van commissarissen van woningcorporatie Welbion, eigenaar van het pand, heeft vorige week zijn fiat gegeven aan dit plan.

Het gaat om een initiatief van een groep ouders die zich hebben verenigd in de stichting De Tandem. Al sinds 2009 zijn die op zoek naar een geschikte locatie voor een wooncomplex voor hun verstandelijk gehandicapte kinderen. Eindelijk wordt hun gebeld met dat beklend. Volgens Robert Wolters, bestuurslid van De Tandem, zijn de ouders 'superbij'.

„Als het nu niet was gelukt, was de club uit elkaar gevallen.“

De katholieke basisschool Paus Joannes XXIII is in 2014 verhuisd naar 't Herfde, de nieuwe multifunctionele accommodatie annex basisschool in het Waarnerspark. Sindsdien staat het oude schoolgebouw van de Achillesstraat in Velddijk-Noord leeg. Na de verhuizing lacht Wolters het gebouw van de gemeente, met het

idee om er een zorgvoorziening voor de buurt te realiseren. Nadat Caretoengeiland als kandidaat was afgeweerd, kwam stichting De Tandem in beeld.

De oude Joannesschool telt twee verdiepingen met tien klassiekalen. Het is de bedoeling om die te verbouwen tot evenzoveel appartementen.

•••

„De ouders zijn superbij. Als ik niet was gelukt club uit elkaar“

Robert Wolters bestuurt appartementen. Daarna nieuwbouw met nog appartementen. Het nieuwe gedeelte voor kan verbouwen door schapenruite voor de bestuurslid Wolters het complex mede a gebruik kan worden ge Het wordt een toe voor begeleid wonen jong. De wijk straat door de zorggroep E

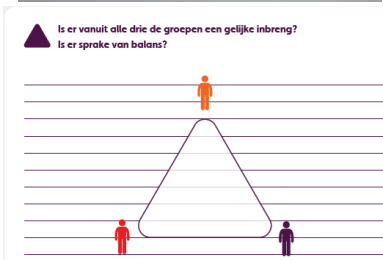
Hengelo ook de bewoners van de voormalige boerderij aan het Buitenkantje in de Haverdij Begeerte.

Wie het nieuwe wooncomplex van De Tandem in Velddijk gaat ontwikkelen is nog niet bekend. Volgens directeur Harry Ruipert van Welbion heeft 'een externe partij' al belangstelling getoond. „Maar als dat niet doorgaat, doen we het zelf.“

Bestuurslid Robert Wolters.

Marieke Bosch sluit vanuit Estinea aan bij alle overleggen

Hoogtepunten van de reis

Ouders noemen als hoogtepunten van de reis:

- De oprichting van de stichting. Samen koers houden, stukken schrijven. Dat hielp voor het gevoel met elkaar.
- De zeer prettige samenwerking met Estinea in zowel de zoektocht naar een geschikte locatie als in de aanloop naar de opening van De Hermesstraat. Ze dachten actief mee, sloten bij onze bijeenkomsten aan en dachten in mogelijkheden.
- Het moment dat onze kinderen gingen wonen op de locatie.
- De zaterdagmiddagen van de groep jongeren om elkaar te leren kennen. Dan zag je ze bij elkaar om elkaar te leren kennen. Dat was ook de insteek voor de latere aanhakers om een warm bad te creëren. Begin van de dag was mijn zoon heel terughoudend. Eind van de dag: “Papa, ik ga het huis uit. Ik ga hier wonen!”
- De sollicitatiegesprekken (in samenwerking met Estinea) met de toekomstige begeleiders van de locatie

Begeleiders benoemen als hoogtepunten:

- Ouders en jongeren leren kennen: erachter komen uit welk nest cliënten komen. En kunnen zich beter verplaatsen in de kwetsbaarheid van de ouders.
- Eerste (informele) uitstapje met ouders en jongeren (Waarbeek).
- Sollicitatiegesprekken met ouders: doodeng en gezellig!
- Zien dat cliënten zich echt thuis voelen op De Tandem.

Bewoners vertellen ons enthousiast over:

- De zaterdagdagen om elkaar te leren kennen
- De feestelijke opening
- Hun eigen huis:
  - Zelf in en om het huis lopen
  - Kiezen hoe het huis eruitziet
  - Eigen deurbel en huissleutel
  - Wel terug kunnen vallen op begeleiding, maar je ook terug kunnen trekken.

Pech tijdens de reis (gênante momenten)

Wat waren de meest gênante momenten volgens alle reisgenoten?

Ouders:

- Het fotomomentje waaruit bleek dat niveauverschillen tussen bewoners groot kunnen zijn en dat de jongeren het zelf ook moeten zien zitten om met elkaar te wonen.
- Moeilijkheden met het vinden van een geschikte locatie.

Begeleiders:

- Steeds weer het uitstellen van de bouw, geen warm water.
- Miscommunicatie in team waardoor we weleens 3 tot 4 keer met dezelfde vraag de ouders hebben gebeld.
- Je moet elkaar leren kennen. Het ene grapje komt wel over, het andere niet.
- We moeten er alert op blijven dat we ouders actief blijven betrekken. Verleiding is groot om gewoon weer volgens protocol te gaan werken.

Bewoners vertellen ons over:

- Het spanningsveld tussen wat ouders willen en wat een kind wil. Bijvoorbeeld bij de inrichting van de woning of gezamenlijke ruimte.

Bagage die helpt in de reis

Ouders

- Doorzetten (200% inzet), eigenwijsheid, geduld.
- Ervaringen: actief delen.
- Rudi heeft veel ruimte gegeven, stimuleerde ons om echt aan de slag te gaan. Maakte veel mogelijk met middelen en nam ervaring mee van andere locaties.
- Marieke als kwartiermaker is heel belangrijk geweest: zij was steeds de linking pin en ons aanspreekpunt (vanuit Estinea). Veel informatie gegeven, goede en snelle communicatie.

Begeleiders

- De ouders zijn de ervaringsdeskundigen en hen vraag je om advies. Ik ben van andere werkplekken gewend dat je het zelf oplost als team. Hier is de weg naar de ouders korter.
- Ondersteuning vanuit andere collega's van Estinea.

Wat is de bestemming?

Hoe gaat het nu en in de toekomst verder? Wat is de (uiteindelijke) bestemming van de reis?

Ouders

- We hebben een prachtige plek nu, wat weer nieuwe vragen oproept:
  - Moet ik aanbellen bij mijn kind?
  - In hoeverre mogen wij ons ermee bemoeien? Etc.
- We hebben nog een paar vakantiedagen over om een volgende reis te maken: Hoe gaat het verder met ons kind? Hoe houd je de driehoek goed in de lucht? Doe je dit als groep of als individuele ouder?

Begeleiders

- Goede balans in de driehoek: het begon bij de ouders, nu is het moment de balans meer richting de cliënten te verschuiven (bewonersvergaderingen, hen ook echt mee laten bepalen).
- We maken heel bewust tijd om een praatje te maken met de ouders. Daar kun je belangrijke informatie uit halen.
- Nu is het meer: laat los wat we bij Estinea standaard doen, kijk waar ouders zelf mee komen, kijk wat jullie nodig hebben en ga er zonder beeld in.
- We moeten nu opnieuw weer met elkaar kijken: hoe gaan we dit in de toekomst doen? Dit moeten we telkens opnieuw bekijken, dit kunnen we niet vastleggen.

Bewoners

- Zelf keuzes mogen (blijven) maken, individuele keuzevrijheid. Hoe dat als groep gaat moet nog ontdekt worden. Als groep doen we nog niet zoveel, maar we zitten nog in de opstartende fase.

Reflectie: inzichten

Inzichten die interessant zijn voor andere locaties van Estinea

1. Het is waardevol om vanuit verschillende perspectieven naar thema's te kijken. Je kunt er op vertrouwen dat je vanuit verschillende perspectieven bij dezelfde keuze uitkomt (omschrijving van de reis).
2. Door ouders goed te leren kennen in hoe zij omgaan met hun kind en hoe hun (gezins-)leven er thuis uitziet, leren begeleiders hoe zij het beste met de bewoners kunnen omgaan (omschrijving van de reis).
3. Het is belangrijk om te investeren in gezamenlijke ontmoetingen met de drie groepen; dat geeft vertrouwen tussen ouders, bewoners en begeleiders. Doe dit voordat je een gemeenschappelijk onderwerp hebt waarover je het met elkaar wilt gaan hebben. Neem hier voldoende tijd voor; dit verdient je terug (hoogtepunt).
4. Vraag ouders om advies vanuit hun rol als DE ervaringsdeskundige van hun zoon of dochter. Om een goede band met de ouders te ontwikkelen geven begeleiders bewust prioriteit aan praatjes met ouders. Ook al is het druk (bagage).
5. Check de behoefte aan uitwisseling met andere locaties om van elkaar te leren over samensturing (bagage).
6. Samensturing vraagt om durven loslaten van wat er standaard bij Estinea gebeurt. Kijk vooral naar waar cliënten, ouders en begeleiders zelf mee komen en wat nodig is. Ga er zonder beeld in (bestemming).
7. Basis van samensturing is dat de driehoek in balans is én blijft. Blijf er alert op dat je niet te snel een besluit neemt en dat vooral samen met de andere(n) in de driehoek doet (bestemming).
8. Samensturing is voortdurend bijsturen: blijf telkens opnieuw kijken en probeer het proces niet vast te leggen. Maak kleine stappen en kijk naar wat er nodig is (bestemming).
9. Bewoners ervaren als belangrijkste pluspunt dat zij zelf keuzes mogen maken in bijvoorbeeld: het dagelijks leven, in en om het huis lopen, zelf kiezen wat je wilt doen, eigen deurbel en huissleutel, terug kunnen vallen op begeleiders, maar je ook terug kunnen trekken.

Werken bij een ouderinitiatief versus een 'gewone locatie'. De belangrijkste verschillen op een rijtje

Gewone locatie	Ouderinitiatief
Collega's als eerste aanspreekpunt.	Ouders en collega's als eerste aanspreekpunt
Als medewerker heb je contact met individuele ouders	Ouders hebben ook veel onderling contact. Als medewerker heb je zowel contact met individuele ouders als met ouders als groep
Het beleid van de organisatie is leidend	In sommige gevallen is de behoefte van de groep leidend en niet het beleid van de organisatie
Ouders staan (letterlijk) meer op afstand	Ouders zijn veel op de locatie te vinden en zijn vaak ook heel actief betrokken

Bijlage: Relevante bronnen

- Rapport SCP
- Magazine Estinea

Met dank aan:

- De bewoners van De Hermesstraat, hun ouders, oftewel stichting De Tandem en de medewerkers van Estinea.